

БАРВІНОК

№ 3 Журнал ЦК ЛКСМУ та Республіканської Ради Всесоюзної піонерської організації імені В. І. Леніна для школярів молодших класів БЕРЕЗЕНЬ 1961

ВЕЛИКИЙ КОБЗАР

10 березня, любі друзі, минає сто років з того дня, як помер великий український поет Тарас Григорович Шевченко.

Сто років — це дуже багато часу. Тоді не було ще на світі ні вас, ні ваших тата й мами, ні навіть дідуся й бабусі.

Жив і працював Т. Г. Шевченко ще за кріпацтва і сам був кріпаком. А що таке кріпацтво — ви, мабуть, знаєте. То був лихий час, коли за жорстоким царським законом люди змушені були задарма працювати на панів. Пан мав право продати кріпака, проміняти його на собаку, одняти в батьків дитину, в дитини матір.

Неймовірно тяжким було дитинство Шевченка: змалку служив він у дяка, пас череду, був козачком у пана. Не раз гірко кривдили малого Тараса, докоряли шматком хліба. Хоч як йому було важко, він знаходив час учитися читати, а також писати й малювати, якщо вдавалося десь добути хоч клаптик паперу. Коли Шевченкові було двадцять чотири роки, його незвичайні здібності помітили передові російські та українські люди й викупили Тараса з кріпацтва. Шевченко навчався в Академії художеств в Петербурзі, став художником. Навчаючись в Академії, він писав багато віршів, які ходили з рук у руки, переписувалися, вивчалися читачами напам'ять.

Вже тоді кращі люди Росії — революціонери боролися за щастя та волю трудящих, виступали проти царя й поміщиків. Революціонером-демократом був і Тарас Шевченко. Своїми віршами він кликав людей повстати, повалити царський лад, здобути собі кращу долю. Цар не раз арештовував Шевченка, засилав на заслання, забороняв писати й малювати, але поет не корився. Він потай писав і малював, будив люд до боротьби і сам до останніх днів життя боровся за щастя усіх народів нашої Батьківщини.

Нині немає в нашій країні жодної людини, яка б не знала творів Т. Г. Шевченка. „Кобзар“ — книжку, в якій надруковані його твори, знають і люблять усюди. І самого поета люди любовно називають Кобзарем, тобто співцем народним. Ім'я його шанують і довіку шануватимуть всі чесні люди.

І мене в сім'ї великій,
В сім'ї вольній, новій
Не забудьте пом'янути
Незлим тихим словом.

Т. Шевченко

Максим РИЛЬСЬКИЙ

Малюнки А. ПАВЛОВСЬКОЇ

ТАРАС ШЕВЧЕНКО

Всі його ми батьком звемо,
Так від роду і до роду:
Кожний вірш свій і поему
Він присвячував народу.

Він любив усе прекрасне,
Все ненавидів потворне, —
І його ім'я — незгасне,
Світлий образ — неповторний.

В пісні матір і дитину
Він прославив серцем чистим,
Всю осяяв Україну
Поглядом він променистим.

Ясен досвіт ще не сходив, —
А йому перед очима
Дружба радісна народів,
Як зоря, палала зрима.

Ось чому в сім'ї великій,
У цвіту садів прекрасних
Буде жити він вовіки,
Як безсмертний наш сучасник.

Дмитро КРАСИЦЬКИЙ
Малюнки В. КУТКІНА

Дитинство Тараса

Щоб фарби були як живі

Під хатою проти сонця сиділи Тарасові тітки і гомоніли про се, про те. Тарас, Яринка не відходили від них.

Тітки Олена, Домаха, Явдоха — рідні сестри батька — давно не бачились...

Зайшла мова про дяків. Тітка Домаха хвалила хлипнівського дяка.

— І співучий, і говорун, і малює картини, ікони, дуже добре малює.

— Та як виведе фарби, ну просто тобі як живі...

Тарас, сидячи на призьбі, вслухався в розмову тіток, йому хотілось навчитись так малювать, щоб фарби були як живі.

«Де б його добути справжніх фарб?» — думав Тарас.

Роблені з квіток, цибулі, соняшникового листя не такі. Коли ще була мати жива, у Вільшані купила синьої й зеленої фарби. Катря тими фарбами комин і стіни розмалювала. У Катрі Тарас навчився робити фарби-саморобки. Він навіть домішував білок з крашанок, щоб фарби вилискували.

«І які ото фарби у хлипнівського дяка? Як піду до тітки в гості, не посоромлюсь і до дяка зайти, — міркував малий маляр.— Справді, чого мені соромитись? Я розкажу йому, як я з квіток роблю фарби, з цибулі, а він нехай свої покаже».

Після великодня пощастило Тарасові побувати у Хлипнівці. Погостював він трохи у родичів і вирішив піти до пана дяка, що добре малює.

Підійшов до подвір'я. Глянув через перелаз, а дяк по двору походжає, щось собі наспівує. Тарасові аж лячно стало. Та дяк, запримітивши його біля перелазу, сам підійшов:

— Чого тобі, хлопче, треба?

— Я до вас за порадою...

— Ну, ну, заходь!

Дяк був зовсім молодий, вуси й борода рідкі-рідкі, а очі дивились так допитливо, що Тарас зніяковів.

— Чий ти?

— Я не тутешній... З Кирилівки... Шевченко Тарас... Чув, що ви добре малюєте і що фарби у вас живі... Ідучи повз вашу господу, я й насмілився подивитись, попросити поради... порадитись...

— Давай радитись, але перше — хто ти, де твої батьки, чого тебе цікавлять живі фарби?

Тарас розповів, що він сирота, вчився у дяка Рубана, Богорського, служив у попа Кошиця і що хоче стати малярем.

Далі дяк розпитав, як почав він малювати, як фарби з квіток та цибулиння навчився робити.

— Що ж ти вмієш малювати?

— Усе малюю, що бачить око.

Дяк дістав аркуш паперу, олівець...

— Ану намалюй мені, що бачить око.

Малий маляр сів на пеньок біля дровітні, глянув на дяківську хату з ганком. Під хатою проти сонця кури, а спереду, наче сторож, на високих ногах стояв півень. Тарас швиденько накидав контури хати, призьби, ганок і грушу з молодим листям, а півня і курей по-справжньому намалював. Це йому не первина.

Дяк подивився і об поли вдарив.

— Гм!.. Гм!.. Рука в тебе, видно, малярська.

Дяк завів Тараса до світлиці і показав йому свою роботу — ікони. Виблискувала зовсім свіжа фарба, пахло вареною олією. Фарби були чудові, переважно зеленого й червоного кольору.

Малий маляр з захопленням дивився на малюнки, хоч святих важко було пізнати. Навіть відомий йому Миколай на одній дошці був чорнявий, а на другій — сивий.

— Так от, приходь, будеш учитися, тільки у пана управителя треба дозвіл узяти.

— Добре, піду, пощастило б тільки узяти.

— Ну, щасти тобі, Тарасе.

Тарас повернувся з Хлипнівки додому. Дякові малюнки стояли перед очима, від пахощів свіжих фарб туманилося в голові...

На кухню!

Тарас не йшов, а летів у Вільшану до управителя за дозволом учитися малювати.

Дорослі кріпаки боялись переступити поріг панського дому, а Тарас такий сміливий — відчинив хвіртку, підійшов до великих дверей і постукав.

За хвилину він стояв перед паном управителем, який презирливо розглядав малого кріпака, що насмілився порушити тишу панських покоїв.

— Ну, що скажеш?

— Я з Кирилівки, Тарас, син Грицька Шевченка. Хлипнівський дяк бере мене в науку. Прошу вашого дозволу вчитись малювати.

— Що, що? Малювати? Кріпак хоче вчитись малювати!.. А чи ти думав, що сказав?

— Подумав, пане. Я дуже люблю малювати...

Але пан більше не слухав. Роздратовано схопився із стільця.

— Малярі мені не потрібні! Для рук твоїх досить і іншої роботи.

Тарас сміливо стояв перед паном. Це було незвичним явищем у панській господі.

— Прошу, пане, пустіть мене в Хлипнівку!..

Пан почервонів і різко викрикнув:

— На кухню!

На голос пана до кімнати вбіг служник.

— На кухню!.. Чистити картоплю! До челяді!.. — і пан одвернувся до вікна.

Спідлоба глянув Тарас у його бік. Покірливо схилив голову, а серце горіло гнівом...

Служник схопив хлопця за плечі і випхав за двері...

— На кухню!..

У темному напівпідвалі панського будинку було вогко, клубочилась пара.

Беззахисному хлопцеві одразу загадали стільки роботи, що й за тиждень не переробиш: начистити відро картоплі, лушпиння і помиї винести свиням, наносити води в казани, почистити чавунці, помити ложки, виделки, тарілки, блюдця, склянки, чашки, вичистити самовар цегляним порошком, вимити підлогу на кухні, вигребти попіл, нарубати дров, розтопити плиту...

Тарас моторно забігав, а кухар погейкував, покрикував. Не встиг ще одне зробити, розігнути спину, як

вже інша робота на черзі, і все мерщій, мерщій, і все бігом, бігом.

Перепадало Тарасові. Кухня була для нього справжнім пеклом. Коли виходив на подвір'я, навіть сонце, яке він так любив, здавалося йому немилим.

Поруч з панським будинком ріс чудовий садок. Біліли посипані пісочком доріжки. А понад доріжками цвіли різні квіти. У садку гралися охайно вдягнені паненята.

Бувало несе Тарас повне відро помий, надривається, що аж в голові паморочиться, земля під ногами хитається, а панські діти, граючись, глузують з нього. Нероби!..

«Глузуйте, глузуйте, — подумав Тарас. — Але не вічно гнутися мені на вашій кухні!»

І. ІЖАКЕВИЧ Тарас пасе ягнята

Оксана ІВАНЕНКО

Малюнки Н. ЛОПУХОВОЇ

СВЯТО НА ПРИОРЦІ

На подільській околиці Києва, на Приорці, між невеличкими хатками, що потопали в зеленій гущавині садків, стояла звичайна хатинка. Може, вона відрізнялась від інших тільки тим, що завжди навколо неї, на подвір'ї, метушилися діти. Хоч їх було багато в одній сім'ї, і матері, хазяйці, напевне, ніколи було і вгору глянути, хатка виглядала чепурненько, подвір'я було чисто виметене.

На подвір'ї весело маяли на вітрі, на протягнутій мотузці, випрані, дбайливо залатані дитячі сорочечки, штанці і спіднички.

— Мамо, мамо! — гукнула дівчинка. — Вас якийсь дядько питає, такий вусатий.

— Страшний? — засміялась мати.

— Ні, хороший такий, добрий.

— О, вже й добрий. Як це ти знаєш?

— А так, — знизала дівчинка плечима, — знаю, хіба я не бачу?

— Ну гаразд, вийду до того дядька.

Дядько справді був дивний. І не по-панському, і не по-простому вдягнений: в біле парусинове пальто, дуже стоптані чоботи. Невеличкий чемоданчик у руках. Дивиться привітно, наче на знайому, сірими, добрими-добрими очима.

— Здрастуйте, пані-матко! — привітав він. — Чи не візьмете мене на кілька днів на квартиру і на харчі. Тільки вже повірте в борг. Як одержу, тоді заплачу.

Хазяйка здивовано глянула і раптом сказала:

— Гаразд. — Потім схаменулась. — Тільки ж у нас і місця немає, бачите, скільки дітей.

— Тому ж я до вас і зайшов, що стільки дітей, — засміявся незнайомий. — А місця мені небагато треба. Десь примощуся.

Отак і залишився.

І почалось дитяче свято. Не тільки для дітей з цієї хатки, а й для всієї вулиці.

Хазяї вже знали: звуть цього дивного чоловіка Тарас Григорович Шевченко. Він художник і поет. Та такий сердечний, добрий — хай перебуде. Місця не переспить, а де восьмеро їдять, там і дев'ятий якось проживе. Тим більше, людина проста, не прим-

хлива: даси каші — дякує, даси борщу — хвалить не нахвалиться. Вранці візьме цибулину з окрайцем паляниці і щось собі малює у садочку чи десь над яром. А найбільше з дітьми вовтузиться. Скільки вже їм понарозказував, скільки пісень переспівав! І навіть бігав з ними, гуляв і в квача, і в панаса.

Якось попросив хазяйку:

— Дайте своїй наймичці Оришці білизну мою попрати. Я їй потім заплачу... Та позичте мені, коли ваша ласка, карбованців кілька...

Хазяйка про гроші й чоловікові своєму нічого не сказала. Вирішила: як буде, так і буде, не збіднію. Віддала прати білизну і гроші позичила.

Раптом приходить до нього:

— Тарасе Григоровичу, ви ж казали, у вас грошей нема, а Оришка в хусточках два вузлики намацала, і, от дивіться, — в одному двадцять п'ять карбованців, а в другому три.

— І Оришка не притаїла, — засміявся Тарас і зрадів. Не грошам, ні, а що чесна, хороша дівчина. — Я й забув про ті гроші.

— То, може, Тарасе Григоровичу, вони й ще десь у вас завалялись, — довірливо запитала хазяйка. — Давайте подивимось удвох.

Оглянули чемоданчик, книжки і знайшли ще п'ятнадцять карбованців.

— От бачите, тепер ви багатій, Тарасе Григоровичу. — На все вистачить.

— Е ні, — заперечив Тарас, — це дурні гроші, коли я про них забув. А дурному дурна й дорога.

На ці «дурні» гроші він влаштував дітям свято — накупив усяких ласощів. Накосив трави, вистелив подвір'я і скликав дітей — «своїх» і сусідських. Гамору, сміху було на всю околицю.

— Це ще не все,— хитро підморгнув Тарас.

— Тарасе Григоровичу, та схаменіться, вони й так усе тут витолочать. Що це ви вигадали?

— Ну, гаразд, коли ви вже просите, друга дія буде на вигоні. Ходімте, пані-матко, дивіться, он віз до нас суне.

Справді, по вулиці сунув віз. Перекупка, з якою він домовився вранці, гордовито сиділа на возі. А на тому возі чого тільки не було! Яблука, груші, пряники, бублики височіли казковою купою.

— Ану, дітлашня, мерщій на вигін! — скомандував Тарас. — Та ставайте в коло, та не юрбіться, не штовхайте одне одного і малих наперед пустіть, щоб їх не придушили. Бачите, усім вистачить.

Він спочатку найменших обділяв, а старші чекали, поки до них черга дійде. Адже всім стане досхочу.

Крамар з подільської крамнички сказав:

— Ото дивак! Хіба таке в світі роблять? Стільки грошей чужим дітям викинув!

Хазяйка з сльозами на очах говорила:

— Що ви кажете, він же така людина, справжня людина! Коли б усі такі були.

А перекупка аж накинулась на того крамаря.

— Та щоб дня не діждати такі слова вимовляти, та я зроду-звіку такої людини не бачила! Хай йому шляхи гладенькі стеляться, хай його всяке лихо минає!

І хоч вигукувала вона хороші слова, здавалось, що вона все лає того скнару-крамаря.

Щасливі полягали діти спати того вечора. А Тарас довго сидів на подвір'ї.

— Лягайте, Тарасе Григоровичу! — гукали хазяї. — Ви ж не менше дітей натомились.

— Ще зорі мене не пускають, — сказав тихо. — Бачите, скільки їх.

І ще ходив, ходив по стежці і думав, думав.

Незабаром якийсь юнак приніс йому гроші, на які він чекав. Тарас покликав хазяйку, сам усе згадав, що вона йому робила, розплатився до копійки. Дав і Оришці. Накупив востаннє дітям ласощів, перецілував їх і пішов.

І стало так тихо та сумно без нього на Приорці.

Г. МЕЛІХОВ Тарас Шевченко у Брюллова

Тарас ШЕВЧЕНКО

САДОК ВИШНЕВИЙ КОЛО ХАТИ

Садок вишневий коло хати,
Хрущі над вишнями гудуть,
Плугатарі з плугами йдуть,
Співають ідучи дівчата,
А матері вечерять ждуть.

Сім'я вечеря коло хати,
Вечірня зіронька встає.
Дочка вечерять подає.
А мати хоче научати,
Так соловейко не дає.

Поклала мати коло хати
Маленьких діточок своїх,
Сама заснула коло їх...
Затихло все... Тільки дівчата
Та соловейко не затих.

СОН

На панщині пшеницю жала,
Втомилася; не спочивать
Пішла в снопи, пошкандибала
Івана сина годувать.
Воно сповитее кричало
У холодочку під снопом.
Розповила, нагодувала,
Попестила; і ніби сном,
Над сином сидя, задрімала.

І сниться їй той син Іван
І уродливий, і багатий,
Уже засватаний, жонатий —
На вольній, бачиться, бо й сам
Уже не панський, а на волі;
І на своїм веселім полі
Удвох собі пшеницю жнуть,
А діточки обід несуть.
Та й усміхнулася небога.
Прокинулась — нема нічого,
На Йвася глянула, взяла
Його тихенько сповила
Та, щоб дожать до ланового,
Ще копу дожинать пішла.

Малюнки А. ТЕТЬОРИ

Я НЕ НЕЗДУЖАЮ, НІВРОКУ

Я не нездужаю, нівроку,
А щось такеє бачить око,
І серце жде чогось. Болить.
Болить, і плаче, і не спить,
Мов негодована дитина.
Лихої, тяжкої години,
Мабуть, ти ждеш? Добра
не жди,
Не жди сподіваної волі —
Вона заснула: цар Микола
Її приспав. А щоб збудить
Хиренну волю, треба миром,
Громадою обух сталить,
Та добре вигострить
сокиру —
Та й заходиться вже будить.
А то проспить собі, небога,
До суду божого страшного!
А панство буде колихать,
Храми, палати муровать,
Любить царя свого п'яного,
Та візантійство[1]
прославлять.
Та й більше, бачиться,
нічого.

---

[1] Візантійство — тут: у значенні основ кріпосницького ладу.

ОЙ ДІБРОВО — ТЕМНИЙ ГАЮ

Ой діброво — темний гаю!
Тебе одягає
Тричі на рік... Багатого
Собі батька маєш.
Раз укриє тебе рясно
Зеленим покровом, —
Аж сам собі дивується
На свою діброву...

Надивившись на доненьку
Любу, молодую,
Візьме її та й огорне
В ризу золотую,
І сповиє дорогою
Білою габою, —
Та й спать ляже,
втомившися
Турбою такою.

Малюнки Л. ПРИЗАНТА

ІМЕНІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Пам'ятник Т. Г. Шевченку.

Державний академічний театр опери і балету ім. Т. Г. Шевченка

Державний музей Т. Г. Шевченка

Державний університет імені Т. Г. Шевченка.

Будинок-музей Т. Г. Шевченка

Сквер ім. Т. Г. Шевченка

Бульвар Т. Г. Шевченка

Дорогі друзі! Якщо вам випаде нагода мандрувати вулицями Києва, зверніть увагу, як високо шанують радянські люди пам'ять великого Кобзаря. Іменем Т. Г. Шевченка названо найкращий у столиці республіки бульвар, Державний університет, сквер проти Державного університету, Інститут літератури Академії наук УРСР, Державний академічний театр опери та балету, кінотеатр на вул. Саксаганського, парк культури і відпочинку, художня середня школа, дві бібліотеки, один з районів міста. Є в Києві також чудовий пам'ятник Т. Г. Шевченку, Державний музей Т. Г. Шевченка і Будинок-музей, в якому колись жив поет!

А скільки вулиць, площ, сіл, міст, різних установ і закладів у Радянській країні носить ім'я Шевченка! Дуже багато, — важко навіть перерахувати! Тільки на Україні іменем поета названо понад двісті сіл і хуторів!

ЧИ ВИ ЧИТАЛИ ЦІ КНИЖКИ?

Тарас Шевченко дуже любив квіти, особливо — барвінок. То як же мені, хлопчику Барвінку, не любити Тараса Григоровича Шевченка, його чудових творів? Я з захопленням читаю і його вірші, і книжки про його життя. Дуже цікаво!

В Державному видавництві дитячої літератури УРСР вийшли:

«Дитинство Тараса» — книжка оповідань Дмитра Красицького з дитячих років поета.

«Тарасові шляхи» Оксани Іваненко — повість, що розповідає про те, як учився Шевченко, про його дружбу з російськими, польськими революціонерами, його любов до дітей.

«Наш Кобзар», «Встала весна» — книжки самого Тараса Шевченка з цікавими кольоровими малюнками.

Ви читали ці книжки? Якщо ні — обов'язково придбайте і прочитайте.

Ваш БАРВІНОК.

Богдан ЧАЛИЙ

Малюнки А. ТЕТЬОРИ

БАЛАДА ПРО ЧОРНОБОРОДИХ

Кипить Мексіканська затока,
Під зливою хлюпає ніч.
Здіймається хвиля жорстока
Затемненій шхуні навстріч.

Нервовий прожектор даремно
Жбурляє ножі навкруги.
Кубінські повстанці таємно
Лишають чужі береги.

І вже у очах капітана
Реве, шаленіє Ґолфстрім.
За бурею даль Юкатана
І моря Карібського грім.

А хвиля все вище та вище.
Дме вітер, крутий харіган.
Регоче, зневажливо свище
Із синьої тьми ураган.

Немов для рішучого вдару
Впинається в шхуну малу.
То вкине кораблик у хмару,
То спустить у сиву імлу.

У шхуні, загорнуті в морок,—
Лиш подих тривожний з грудей, —
Стоять, коливаючись, сорок
Озброєних змоклих людей.

Ще сорок лежать на підлозі,
Де трюму щілина вузька.
У муках, в поту, у знемозі,—
Звалила хвороба морська.

А решта тримається — сорок.
Обнявшись. Рука до руки.
Сяйне блискавицями морок,
І видно — та це ж юнаки!

Обличчя, немов з алебастру,
При світлі, що зраджує зір.
Ось Фідель на прізвище Кастро.
Кубінець. Солдат. Командир.

Красивий. Міцний. І здається —
Б'є полум'я з Кастрових віч.
І ніби він тихо сміється
Розлюченій бурі навстріч.

Підтримує Рауля, брата.
Хоч змерз і промок — не біда!
Удар — і канатна заграта
На край юнаків відкида.

Схопив їх і втримав Умберто,
Накинув на хлопців брезент.
З ним поряд тримається вперто
Суарес, гаванський студент.

Гнучкий аргентінець Гавара
Простяг у пітьму кулака:
Не вперше із бурями чвара,
Не вперше їм доля така!

Тут негри, креоли, мулати —
Повстанці, рішучі і злі,
Хто ладен всі муки здолати
За волю своєї землі

І враз, наче музика люба,
Їм голос звучить з далини:
— Я — Куба! Я — Куба! Я—Куба!
Ви чуєте, вірні сини?

Я вся у журбі, в неспокої,
Хутчіш визволяйте мене.
Я вірю, ви іскра, з якої
Великий вогонь спалахне.

Несіть революцію, діти,
В замучені рідні краї...
О, як я вас буду любити,
Незборені діти мої!

А море здіймається руба,
Погрожує темінь густа.
— О, Куба... О, Куба... О, Куба... —
Шепочуть юнацькі вуста.

Лиш п'ятого дня, на світанні,
З яких, невідомо, причин,
Приборкавши хвилі останні,
Стихії пішли на спочин.

Зітхнули полегшено друзі, —
Тепер би на землю, в тепло...
Та ще на яснім виднокрузі
Крутих берегів не було.

Повстанці почистили зброю,
Свої автомати гучні,
Що сіллю, неначе корою,
В ці грозяні вкрилися дні.

Зоря рожевіла, мов айстра...
От-от уже й сонце зійде,
Вітаючи Фіделя Кастро
І військо його молоде.

Он Рауль підснажує бритву,
Торкає борідку тверду.
Він Фіделю каже: — На битву
Поголеним, брате, піду!

На лезі привітно і звабно
Заграли цупкі промінці.
І кожен повстанець неквапно
Погладив себе по щоці.

В одних під рукою ріденька
Відчулася поросль мала.
А в декого — зовсім гладенько...
Та в кожного бритва була.

Тут Фідель нахмурився грізно
І братові крикнув: — Зажди!
Аж поки в неволі вітчизна —
Не бритиму я бороди!

Клянуся! — гукнув урочисто.—
Ходитиму, друзі, як дід,
Аж поки диктатор Батиста
Поганити буде нам світ.

— І ми! — підхопило все військо.—
— Хай буде ця клятва свята!
І бритви німецькі, англійські
Посипались дружно з борта.

Вже наші часи дивотворні
В легенду пливуть — для віків.
Розказують: бороди чорні
В ту ж мить поросли в юнаків.

Знов буря напружила подих,
Всі сили нептунські свої,
І воїнів чорнобородих
Закинула в рідні краї.

Зійшли вони тихо на острів,
Орлине імення чиє
Нараз пролунало, як постріл,
Мов грім, що над скелями б'є.

Нелегко повстанцям було там,
На Кубі, в ту зоряну рань.
Брели прибережним болотом,
По шию пірнаючи в твань.

Їх стріли, о, ні, не оркестри, —
Хурчання кривавих боїв.
У гори, у Сьєра-Маестра,
Бійців своїх Кастро повів.

За ними — загони Батисти,
(Від втоми — стогнала душа) —
Вогню не жаліли фашисти,
Вгодовані наймити США.

...За груди схопився Умберто,
Шле погляд останній зіркам...
Судилось під кулями вмерти
Іще багатьом юнакам.

Та вже гомоніли в народі,
Що довго стамовував лють:
— Сини наші... Чорнобороді
У скелях гнобителів б'ють!

На Кубі в ті дні неповторні,
На Кубі, де гув буревій,
З'явилися бороди чорні
У кожній сім'ї трудовій.

Хлоп'ята... І ті, невгамовні,
Тікали до гір, далебі,
Наклеївши з чорної вовни
Кумедні борідки собі.

За Фіделем рушила Куба,
Гарячий народний потік.
І, край цей облаявши грубо,
Диктатор в Америку втік.

Співають Сант-Яго й Гаванна —
Всі звільнені села й міста,
Бо воля прийшла довгожданна,
Бо Куба нова розцвіта.

Рішучі, схвильовані, бистрі,
Як тільки скінчились бої,
Взялися до діла міністри —
Недавні повстанці. Свої!

Такі ж молоді і моторні
І повні щасливих ідей.
Щодня їхні бороди чорні
Побачите серед людей.

Земля — безземельним селянам.
А фабрику, кожен завод
Із рук іноземців — за планом! —
Бере в свої руки народ.

Америка шле диверсантів.
Фашистам дає літаки.
Готують нових окупантів
Ображені кревно ділки.

Та в нас, у Радянськім Союзі,
І в світі широкому — скрізь
Кубінців підтримують друзі,
Америці кажуть: — Не лізь!

Про вас, юнаки непоборні,
Радянська балада оця.
Тримайтеся! Бороди чорні
Всім вам і тепер до лиця.

Марія ПОЗНАНСЬКА

Малюнок О. ЯБЛОНСЬКОЇ

НАШ ПОДАРУНОК ВЧИТЕЛЬЦІ

Сьогодні день ясний, ясний,
І сонця так багато!
Сьогодні восьмий день
весни —
Прийшло жіноче свято.

По всьому нашому краю
Цієї ждали дати.
Отож ми вчительку свою
Зібрались привітати.

Принесли котиків пухких,
За ними в луг ходили...
З вербових котиків таких
Букета їй зробили.

Хоч він і скромний, та
дарма —
Про те ж бо кожен знає,
Що нас до скромності сама
Учителька привчає.

Хвилина — і прийшла вона
Усміхнена, ласкава.
Урок почався. Тишина.
Відповідає Клава.

Потому враз увесь наш клас
Підносить рученята:
— Усіх, усіх сьогодні нас
Ми просим запитати!..

Всміхнулась вчителька на те,
Опитує нас далі.
І проти кожного росте
П'ятірка у журналі.

„Відмінно“ в Клави, Василька,
Андрійка, Олі, Нати...
І рада вчителька така,
Що й словом не сказати!

Ми в подарунок принесли
П'ятірок їй багато.
...Сьогодні восьмий день
весни —
Прийшло жіноче свято.

Ганс КРАУЗЕ

ОСЬ ЩО З НАМИ СТАЛОСЯ

Малюнки Г. МАЛАКОВА

— Якби я був міністром, то неодмінно подбав би про те, щоб хлопці і дівчата вчилися у різних школах, — сказав Еміль Блунквіц.

Ми щиро пожалкували, що Еміль не міністр. Ох, оці мені дівчиська! У нашому класі їх чотирнадцять, а нас, хлопців, лише дев'ять! Чотирнадцять дівчат!

— Хлопці, незабаром 8-е березня! — якось звернулася Хейді до класу. — Я пропоную на це свято спекти для фрейлейн Пауліг великий торт. Вона дуже любить торт з кремом.

Усі дівчата хором загаласували: «Так, так, згода!», а ми навмисне промовчали.

Проте, Хейді вдавала, що й не помітила цього.

— Будете брати участь у торті? — звернулася вона до нас, хлопців. — Ви мусите принести тільки продукти, а про все інше ми подбаємо самі.

— Невже? — перепитав з іронічною посмішкою Еміль Блунквіц. — Теж мені герої... Ми повинні принести масло, цукор, борошно і таке інше, а ви усе те злегка перемішаєте, а потім казатимуть: «Ах, дівчата спекли такий чудовий торт!» Ні, робіть свій торт самі, а ми придумаємо щось краще!

Ми одностайно погодилися з Емілем, хоча б заради того, аби подратувати дівчат. На перерві ми зібралися на нараду. Який би сюрприз приготувати нашій учительці?

Ледерзаку раптом спала на думку така ідея:

— Післязавтра усі ми ідемо на екскурсію у поле. Коли фрейлейн Пауліг буде з нами співати і грати, я увесь час фотографуватиму. Потім ми наклеїмо знімки в альбом і подаруємо його вчительці 8-го березня. Самі розумієте, як вона зрадіє. В усякому разі це значно приємніше, ніж одержати якийсь торт.

Ми були у захопленні від цієї пропозиції.

— Ось побачите, дівчата луснуть від заздрощів! — говорив я друзям.

Того дня була чудова погода для фотографування. Фрейлейн Пауліг ішла з акордеоном попереду.

— Давай скоріше, — підганяв я Ледерзака.

Ледерзак витяг свій апарат з футляра, визначив відстань і натиснув на затвор. Вчителька нічого не помітила. Як вона зрадіє!.. Потім я побачив, що Ледерзак перекручує плівку. Але раптом він почервонів і швидко засунув апарат у футляр.

— У чім справа? У тебе зіпсувався апарат? — запитав я тривожно.

Ледерзак сумно похитав головою.

— Ні, я просто забув його зарядити...

Отже, з нашої вигадки нічого не вийшло. Що ж робити? Ми знову зібрали нараду. Адже за десять днів 8-е березня!

— Хлопці, у мене є нова ідея, — раптом сказав Фіпс. — Нещодавно я бачив у крамниці годинник, який ранком сам вмикає радіоприймач, щоб люди прокидалися під музику.

— Скільки коштує такий радіобудильник?

Фіпс замахав руками.

— Про те, щоб його купити, й мови не може бути. Та я думаю, що сам би зміг змайструвати такого годинника. У мене звичайний будильник є... Правда, він поламаний, але мені потрібна тільки нова пружина і... — Фіпс перелічував, що може йому ще знадобитися.

— Усе це ти одержиш, — пообіцяли ми йому.

На другий день ми принесли усе, що тільки могли добути вдома: старі годинники, поламані вимикачі, дріт, трубки і катушки з старого приймача.

— Це буде чудесний подарунок,— говорили ми один одному. — Ось побачите, в якому гарному настрої фрейлейн Пауліг буде приходити щоранку до школи після такого приємного пробудження!

За два дні до знаменної дати ми попросили Фіпса показати нам автоматичного радіобудильника.

— Він майже готовий,— повідомив нас Фіпс.

— Що значить «майже»?

Фіпс байдуже відповів:

— Звичайно, він готовий, тільки дзвоник трохи підводить... Не хоче дзвонити.

— Що ж робити? — питаємо ми загрозливо.

Однак Фіпс урочисто заявив:

— Дурниці, я придумав замість цього щось нове. Зараз я конструюю із старих велосипедних шпиць прекрасну пастку для щурів. Остання модель!

Ми розгнівалися:

—Не можемо ж ми подарувати фрейлейн Пауліг пастку для щурів!

Що робити? Післязавтра свято, а в нас — ні фотоальбома, ні радіобудильника, взагалі нічого... Ми хвилювалися, морочили собі голови. Однак нічого придумати не могли.

— Хлопці, мабуть, і нам не лишається нічого, крім торта, — запропонував я боязко, а сам подумав: «От коли вони піднімуть мене на сміх!» Однак, всупереч сподіванням, я побачив довкола серйозні обличчя.

— Справді, хай буде торт, — підтримав мене Еміль.

Отже, моя пропозиція була прийнята одностайно. Август Шперлінг приніс із дому кулінарну книжку, і ми почали її вивчати.

На двісті вісімдесятій сторінці ми знайшли те, що шукали: торт з кремом! Август голосно почав читати рецепт: «Треба взяти...» Ми слухали, затамувавши подих. На торт потрібно було молоко, борошно, яйця, цукор, масло...

Ми домовилися, що кожен з нас має принести.

— Пекти можемо у мене, — сказав Еміль Блунквіц. — Моя мати кожної п'ятниці ходить після роботи на навчання, і в ці дні її до восьмої не буває дома.

Другого дня ми зібралися в Еміля, щоб нарешті взятися за торт. «У семи няньок дитя без ока», — мовиться в народному прислів'ї, але ми все зважили: двоє хлопців повинні були місити тісто, двоє — збивати крем. Одному доручили дивитись за піччю, трьом — підтримувати порядок у кухні і мити посуду. Фіпсу, найкращому нашому майстру, було доручено прикрасити торт кремом.

Еміль і я відповідали за тісто. Ми змішали борошно з цукром, налили молока, вбили четверо яєць і почали місити. Місили доти, доки в нас не заболіли руки. Нарешті, знесилені, ми заповнили тістом круглу форму, яку тут же вирвав з наших рук нетерплячий Август і сунув у піч.

Ледерзак і Мюкке тим часом готували крем, весь час куштуючи його.

— Непоганий, — повідомив Мюкке.

— Дайте ж і нам покуштувати! — закричали ми.

Ложка почала переходити з рук в руки, з рота в рот. Крем, справді, був чудовий. Наче борщ, сьорбали ми його ложками! Ласували доти, доки у кухні не запахло... горілим!

— Наш торт!

З криком кинулися ми до печі. З духовки пашіло жаром. Щипцями витягли ми розжарену форму. Торт був чорного кольору.

— Та його можна замість вугілля продавати! — перелякано сказав Мюкке.

— Дурниці, це він тільки зверху пригорів. Це все можна зчистити, — сказав нам геній Фіпс.

Ми почали шкребти торт. Крихти летіли врізнобіч. Поступово чорна шкуринка почала світлішати.

— Досить, — скомандував Фіпс. — Коли ми прикрасимо торт, то взагалі ніхто не помітить, що він сидів у духовці більше ніж треба.

Він узяв великий кухонний ніж і розрізав торт навпіл. Ми аж похололи — верхня частина розсипалась!

— Не хвилюйтеся, — заспокоював нас Фіпс, — потім склеїмо його кремом.

Він був на диво спокійний — різав, пиляв, як досвідчений хірург.

— Давайте начинку,— пролунала нарешті його команда.

Але який жах: миска була порожня!

Ми розгублено перезирнулися, а потім дружно напали на Августа.

— Що ти зробив з кремом? — заволали ми.

— З'їв, — і він благально підняв угору руки.

Наші нерви були напружені до краю, і ми ладні були відлупцювати Августа.

— Хлопці, не будемо сваритися! — сказав Еміль. — Крем однаково зник, його вже не вернеш. Та, зрештою, це не така вже трагедія. Ми обійдемося мармеладом. Торт з мармеладною начинкою теж непогана річ.

Сказано, зроблено. Ми повитягали з кишень усі наші пфеніги. Їх вистачало якраз на те, щоб купити півкілограма фруктового мармеладу.

Фіпс начиняв ним торт, а ми прибирали кухню, ледве пересуваючи ноги від утоми. Нудно-солодкий крем, якого ми наїлися, бурчав у наших животах.

— Я зараз з'їв би щось солоне, шматочок оселедця абощо, — простогнав я.

— Зачекай, я дам тобі вилизати миску з-під мармеладу, — намагався втішити мене Фіпс.

Мене занудило, і я вибіг з кухні.

Наступного дня було 8-е березня. О дев'ятій годині треба бути в школі. За півгодини до початку свята ми з'їхалися на велосипедах до Еміля — взяти торт. Ледерзак уклав торт у коробку. Еміль, у якого на велосипеді був багажник, прив'язав до нього коробку мотузком.

— Час рушати, — сказав Ледерзак.

— Хвилинку, я мушу надути шини! — вигукнув Еміль.

Він поставив велосипед біля дерева і почав поратися з насосом. А в цей час велосипед похитнувся і з грюкотом упав на землю. Ми заверещали од жаху. Коробка зірвалася з багажника, кришка злетіла, і наш торт розсипався по землі!

Розгублено дивилися ми один на одного.

— От і все... Принесіть мітлу... — сказав Мюкке.

...Без п'яти хвилин дев'ять нишком увійшли ми в клас, який дівчата вже встигли по-святковому прибрати. На вчительському столі, застеленому скатертиною, стояв білосніжний торт з кремом, а довкола — чудові квіти. Дівчата були одягнені також по-святковому.

Я нишком подивився на свою забруднену сорочку. А у Еміля на штанцях я помітив навіть дірку. Мені стало соромно. Ми ж бо хотіли поздоровити вчительку, а про одяг навіть не подумали.

Однак найстрашніше було попереду. До нас наближалася Хейді.

— Чого ви ховаєтесь? Кладіть на стіл те, що ви принесли для фрейлейн Пауліг!

Ми, як побиті цуценята, сіли на свої місця.

— Нічого ми не принесли...

Дівчата почали сміятися. А ми, схиливши голови, мовчки терпіли їх глузування.

Раптом Хейді серйозно запитала:

— А як же фрейлейн Пауліг? Що вона подумає про наш клас. Ні, ми зробимо так, щоб цей торт був від усього класу, від хлопців також.

Ми не вірили тому, що почули. Ну й дівчата!

Вмить Блунквіцу було вручено великого букета.

— Піднесеш його фрейлейн Пауліг, — хитро посміхаючись, наказували дівчата.

Та от у клас увійшла фрейлейн Пауліг.

— П'ятий клас вітає вас із святом! — урочисто сказала Хейді.

Еміль, прикриваючи рукою на штанях дірку, віддав вчительці квіти.

Вчителька була щаслива. Ласкаво посміхалася нам, дякувала.

Мені ж було соромно. Глянувши на жирну пляму на сорочці, я подумав, чи маю я право взагалі радіти сьогодні разом з усіма.

Переклад з німецької.

Малюнок А. ЛЬВОВА

Володимир ЛАДИЖЕЦЬ

ЧОБОТЯТА-ДРОБОТЯТА

Чоботята-дроботята:
Цок, цок, цок.
То пішли, пішли малята
У танок.
Гоп, гоп,
Гопака!
У нас музика
Така,
Що не всидиш,
Не встоїш.
Гей, давай,
Давай хутчіш!

А Микола
Серед кола
Не вгава,
На сопілці-перепілці
Виграва.
Ой хлопчино,
Дай спочинок
Чобіткам.
Час вечерять,
Час вечерять
Малюкам!

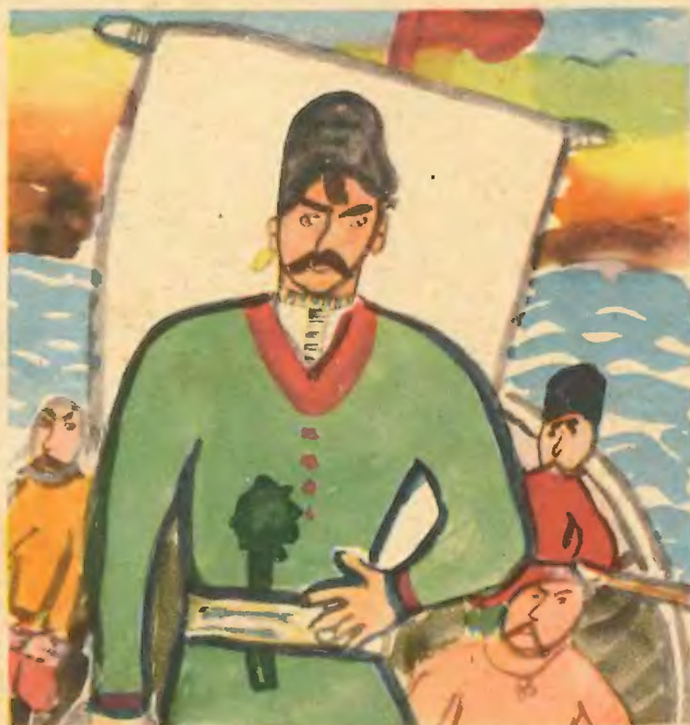
МАЛЮНКИ наших читачів до творів Т. Г. Шевченка

„Якби ви знали, паничі“. Юхим Кержнер, 11 років.

„Сон“. Саша Титов, 11 років.

„Гамалія“. Серьожа Якутович, 8 років.

На обкладинці малюнок Г. Тульчевської. Макет Н. Лопухової.

Адреса редакції: Київ, Пушкінська, 28. Тел. 5-01-75 і 4-13-97.
Підписано до друку 2.II. 1961 р. БФ 15010. Зам. 7886. 3 друк. аркуші 62×94¹/₈. Тираж 85 000.

Рік видання сімнадцятий. Ціна 20 коп. Видавництво ЦК ЛКСМУ «Молодь».
Рукописи не повертаються.

Видавництво і комбінат друку «Радянська Україна», Київ, Анрі Барбюса, 51/2.